Jolsvai András

Szoba kiadó

37.

A kárpótláson kaptak össze.

Szokatlanul sok idejük volt aznap egymásra, Rozi anyja két hétre Hajdúszoboszlóra utaltatott a megfelelően olajozott körzeti orvos révén, az egész lakás az övék volt, s attól sem kellett tartaniuk, hogy rájuk nyitják az ajtót. Túl voltak már az ölelkezésen, feküdtek a kisszoba másfél személyes pamlagán, összebújva – mert bár ezúttal a lakás bármelyik pontján kiköthettek volna, mégis itt maradtak, szerelmük megszokott helyszínén, mely, nem mellékesen, Rozi gyerekszobája volt egykoron –, fújták a füstöt a mennyezet felé, a dohány illata finoman összekeveredett felhevült testük illatával, egyszóval minden okuk megvolt, hogy jól érezzék magukat, amikor Rozi azt mondta.

– Anyám szeretné, hogy ha meglesz a törvény, mi is beadnánk a kárpótlási igényünket.

– Remélem, mondtad neki, hogy felejtse el – válaszolta Gege békés hangon.

– Eszemben sincs! Anyámnak lelkileg is sokat jelentene, és nekem, nekünk is jól jönne egy kis pénz ebben a helyzetben.

Gege hirtelen elnyomta a cigarettáját, félkönyékre emelkedett, és a kedvese felé fordulva ennyit préselt ki összeszorított szájából.

– Ezt nem hiszem el! Az én jövendőbelim nem lehet ilyen… (valójában azt mondta, ostoba, de az utolsó pillanatban sikerült belefékeznie) …rövidlátó!

És aztán jó ideig nem is hagyta Rozit szóhoz jutni, mondta, csak mondta, egyre emeltebb hangon, hogy más se hiányzik ennek a tönkrement, legatyásodott országnak, minthogy akár valós, akár mondvacsinált okokból széthordják a megmaradt kicsiny értékeit, hogy egymásnak ugrasszák a polgárait, hogy behegedt sebeket tépjenek föl. Hogy most, ami-kor annyi idő után mutatkozik egy kis esély az értelmes cselekvésre, a föl-zárkózásra, akkor múltbeli sérelmeken rágódjunk, és hamis igazolások után rohangáljunk, hogy tízmillió részre szakadjunk szét, amikor sosem volt fontosabb, hogy összetartsunk végre.

Rozi nézte a kedvese kipirult arcát, kitágult orrlikait, összehúzott szemöldökét – sosem látta még ilyennek – és megállapította, szép. Jól áll neki a düh is. Minden jól áll neki, egyem a szívét.

De azért nem adta meg magát, s amikor a férfi lassított, gyorsan leverte a karóját.

– A dédapám a leghíresebb borász volt valamikor a Balaton-felvidéken. Övé volt Révfülöp fölött az egész hegy, a szőlejébe olyan rend volt, hogy oda a seregélyek is csak papucsban jártak. Negyvenben, amikor az unokája megszületett, róla nevezte el a legújabb majorságát. Jelzem, azt ma is úgy hívják, Györgyike-majornak, csak rajtunk kívül nem tudja már senki sem, miért. Az anyám nyolcéves volt, amikor Velker Károlyt kuláknak nyilvánították, és mindent elvettek tőle egyetlen nap alatt, az utolsó szögig. Nem, az utolsó szöget meghagyták, a dédapám arra akasztotta föl magát, alig több mint ötvenévesen. Kisgyermekként anyám találta meg, épp elmúlt hét. Osztályellenség lett belőlünk, földönfutó, a nagyszüleim örültek, hogy beállhattak Pesten pincérnek, az anyámat későbbnem vették föl az egyetemre, a családunk máig nem heverte ki ezt a sokkot. Miért ne kaphatnánk vissza ennyi év után valamit ebből?

– Mit akarsz visszakapni, mit? A dédapád életét, az anyád diplomáját vagy mi a fenét? Az elrontott, tönkrement életeket nem lehet újraélni, a múltat nem lehet kijavítani, és talán nem is ezzel kellene foglalkozni most, hanem azzal, hogy mihez kezdjünk most már magunkkal. Az én nagyapám Recsken ült, ártatlanul, az apám csak drahos lehetett, a Rió nagyapját kitelepítették, az apja disszidált, a Szolláth Misu apja katonatisztből lett udvarsöprő, bele is halt hamar a szégyenbe, Lenke néni nevelhette föl a fiát egyedül. Nincs olyan család ebben az országban, amelyet ne ért volna sérelem a huszadik században, kit Trianon taszított nyomorba, kit a zsidó-törvények űztek halálba, másokat a kommunisták hurcoltak el, ha mindenkit kárpótolni akarunk, a világ minden kincse nem elég hozzá, hogy nem lehet ezt világosan látni? Hogy nem látja ezt az én okos kedvesem?

– Szerintem te most eltúlzod a veszélyeket. Én igenis tudnék különbséget tenni az elszenvedett törvénytelenségek között. És persze én se akarom visszaadni a Weiss Manfrédnak a gyárát és az Esteházyaknak a fél Dunántúlt, de a kisparasztok földje ma is megvan, téeszekben és állami gazdaságokban, hát azt ki lehetne osztani megint. Arra volna igény!

– Mire nincs igény ebben az országban, mire? Azt mondd meg?! Ha antiszemitizmusra, szélsőjobb rohamcsapatokra, koronás címerre van, pont ezekre az életképtelen nadrágszíjparcellákra ne lenne, főleg, ha akadnak olyan demagóg politikusok, akik még hátszelet is csinálnak neki! Jobbágyfelszabadítás a huszonegyedik század hajnalán! Komolyan

mondom, elsírom magam! Tudod, mi lesz ebből, édesem, ha ez tényleg meg-valósul? Először is tönkremegy a magyar mezőgazdaság, az egyetlen szektor, mely tényleg működött, aztán az emberek elvesztik a megélhetésüket, aztán húsz év múlva száz új földesúr fog basáskodni a remekül kárpótolt földeken.

– Miért vagy te ebben olyan biztos? Miért vagy te mindenben olyan biztos? Miért van meg neked mindenre a kész válaszod? Miért ne lehetne, hogy most az egyszer tévedsz? Hogy az emberek örülni fognak annak, ha visszakapják elbitorolt földjüket, és aztán most már valóban önkéntes szövetkezetekbe tömörülve, együtt dolgozva, kereskedve, hoznak létre valódi értékeket? Hogy építünk úgy föl egy polgári társadalmat, ha nem teremtünk hozzá polgárokat?

– Rozi, az isten szerelmére, ezt a mégismorált már a Vörösmarty is csak pironkodva tudta leírni. A kárpótlás elméletileg is nevetséges, gyakorlatban meg csak kudarc lehet, umbulda, korrupció. Néhányan majd jól megszedik magukat, a többiek meg tönkremennek.

– Akkor szerinted mit kéne tenni?

– Álljon ki a Szűrös elvtárs a parlament erkélyére, az úgyis megy már neki, és kérjen bocsánatot az elmúlt negyven évért. Aztán álljon ki a Horthy dédunokája, ő is kérjen bocsánatot a megelőző huszonötért. Aztán jöjjön a Habsburg Otto, ő meg az előző négyszázért, aztán szerezzünk valahol egy törököt, azé a korábbi százötven, aztán lassan az Árpád-háznál vagyunk, azok is lapátra tettek elég avart, szlávot, keltát, vizigótot, hát kérjenek szépen bocsánatot ők is. Aztán menjen szépen haza minden-ki, és próbáljunk azon igyekezni, hogy a következő évtizedek után ne kelljen senkit kárpótolni többé.

– Gege, te nem vagy normális.

Ez eredetileg egy békítő jellegű mondat lett volna, de a férfi igazán megsértődött tőle. Válaszolt valamit foghegyről, hogy ha a Rozinak a nor-malitás hiányzik, visszamehet a Bélájához, ő biztosan segít majd kitölteni a kárpótlási beadványt, amilyen sarkos egy ember, mindig tudja, mi a teendő, ezen meg a Rozi sértődött meg, a Bélát ne keverd bele, ő nem tehet semmiről, arról se, hogy beléd szerettem, egy ilyen holdon járó doktrinerbe, aki nem tudja elviselni, ha nem adok neki rögtön igazat, ha valamiről más véleményem van, mint neki. Miért, nekem nem lehet?

Amikor az első könnycsepp legördült a Rozi arcán, akkor ijedtek meg igazán. Akkor fogták föl, hogy ők most voltaképpen veszekednek. Életükben először. S minthogy ilyesmi még sosem történt velük, és nem tudták még, hogyan kell ebből kilábalni, hát simogatni, csókolni kezdték

egymást ijedtükben, amiből (mindkettejük meglepetésére) egy fergeteges szeretkezés kerekedett megint. Aztán csak feküdtek, összeölelkezve, egymásba olvadva, sokáig. Később felöltöztek és kimentek a konyhába, ahol Rozi összeütött egy rántottát, Gege pedig, hogy oldja a lappangó feszültséget, elmesélte, hogy Magyarországon egyszer rendeztek már kárpótlást. A török kiűzetése után minden olyan család benyújthatta földigényét a bécsi kancelláriának, akinek birtoka egykor oszmán hódoltság alatt volt. Három év után összesítették az igényeket, melyek alig kétszer haladták meg a korabeli Magyarország egész területét.

Aznap este Gege arra gondolt, hogy ma tényleg úgy viselkedtek, mint a régi házasok, az ágyat használták békebírónak, Rozi meg arra, hogy ha ezen múlik az élmény, máskor is szívesen benyújtja majd a kárpótlási igényét a kisszobában.

38.

A pompásan sikerült pestújhelyi parcellázásnak köszönhetően Sebeshegyi Kálmán hetekig duzzadt az önbizalomtól. Ilyenkor kétszer annyi tervet szőtt és kétszer annyi konyakot ivott meg. És ilyenkor –legalábbis, amíg a felesége cekkere ki nem ürült – békén hagyta a kiadói részleget. Klausz Péter remek címlapot tervezett *A sejk fiá*hoz, felhasználva a hajdani, legendás némafilm egy kockáját, Klári utánajárt, hogy már a fordító (isten nyugosztalja) jogutódjának sem kell fizetni, Lőrinc körbejárt a szinopszissal a terjesztők között, Rió pedig igyekezett némi életet lehelni a hajdan is elég halvány szövegbe. Egészen békességes napok következtek.

Sebeshegyi vezérelnöknek fülébe jutott, hogy a tanács hosszú távra bérbe adja a szomszédos ház földszinti üzlethelyiségét, ahol korábban egy kis zöldséges működött, de nem bírta a versenyt a sarkon nyílt önkiszolgáló közérttel. Icuka megírta a kérvényt, Pálma asszony kibélelte szépen a cekkerében található ötszázasokkal, Kálmán pedig megfelelő összeköttetései révén megtudta, pontosan melyik osztályvezető asztalára kell elhelyezni az ily módon kiegészített pályázatot, hogy az pozitív elbírálásban részesüljön. Ment minden, mint a karikacsapás, előbb volt meg a bolt, minthogy a Pagát kft. vezérkara kitalálta volna, mégis, mit kezdjen vele. Végül komoly vita után a női kontingens kiharcolta, hogy a Pagát is becsatlakozzon a holland bálásruha-üzletbe.

A holland bálásruha-üzlet ekkor kezdett igazán megizmosodni. Egyre többen fogtak bele, hisz nem kellett hozzá sok minden, csak egy-két furgon, néhány német vagy angol mondat, egy térkép és egy kapcsolat. Hollandiában már régóta nagy hagyománya volt annak, hogy a

háztartásokban összegyűjtik a kinőtt, megunt, elkoptatott, régi ruhákat, melyeket aztán a község, város megfelelő szervei felhalmoztak egy raktárban, s ha értékelhető mennyiség adódott, elszállítottak az égetőkbe vagy a papír-gyárakba. Ezért a szolgáltatásért a lakosságnak persze fizetnie kellett. Egyfajta szelektív hulladékgyűjtés volt ez, annyi történt, hogy a rongyot különválasztották a többi háztartási hulladéktól. A hajdani kabátokat, ingeket, pantallókat és sapkákat aztán speciális gépekkel hatalmas kockákra gyömöszölték, a szállítást és a feldolgozást is megkönnyítve ezzel.

Nem tudni, ki volt az a zseniális elme ezeken a közép-európai tájakon, aki felismerte a pofonegyszerű összefüggést a nyugati hulladék és a keleti elegancia között, akárki volt is, egy máig virágzó iparágnak nyitott kaput. Ezzel a felismeréssel mindenki jól járt: odakint megszabadultak a terhes szeméttől, itt meg a divatos öltözködés új lehetőségei nyíltak meg tömegek számára. A közvetítő üzletemberből pedig milliomos lett. Ezt hívják a késleltetett kapitalizmus diszkrét bájának.

Sebeshegyi Kálmán nagy lelkesedéssel fogott a munkához, először is vásárolt egy kisbuszt, amibe ugyan nem sok bála fért bele, viszont igazán kényelmes volt. Beültette hát a családja nagyobbik részét (tizenegy ülés volt a gépjárműben), és elutazott velük Hollandiába. Végigjárta a Kemenes elvtárstól kapott címeket, végül egy alkmaari önkormányzóval sikerült megállapodnia. (Ami nem volt túl egyszerű, ha figyelembe vesszük a felmerülő nyelvi nehézségeket.) Sebeshegyi vezérelnök elégedetten kormányozta aztán a furgonját egy elegáns áruház parkolójába, és minden betevő guldenjét el is költötte ott, jóízűen elfogyasztva az aranytojást tojó tyúkot.

Hazatérve az igazgató úr első dolga az volt, hogy az öccsét kinevezte a használtruha-divízió élére. Ez praktikusan azt jelentette, hogy Lőrincnek hetente egyszer ki kellett autóznia Amszterdam-külsőre, és vissza. Az első fuvart még a Volswagen-kisbusszal teljesítette, de abba összesen két bála fért bele, azt a Sebeshegyi-család rögtön szét is szálazta magának, úgy-hogy attól kezdve béreltek egy nyolcbálás teherautót. Lőrincnek ugyan nem volt hozzá jogosítványa, de ellenvetését a bátyja azzal a jogos kérdéssel torkolta le: „Most mi fontosabb neked, egy papír vagy a családod biztonsága?”

A Damjanich utcában hamar híre terjedt, hogy igazi aranybánya nyílt a régi zöldséges helyén, szerda reggelente hosszú sorok kígyóztak a lehúzott redőnyök előtt, és nyitáskor a beözönlő nép pillanatok alatt szétkapkodta az éjszaka érkezett árut. Miként máshol is, a Sebeshegyi-cégnél is kilóra adták a nyugaton megunt cuccokat, a vevőknek nem volt

idejük válogatásra, nézelődésre, a tömeg nyitáskor beözönlött az ajtón, azután mindenki felnyalábolt annyi holmit, amennyit csak bírt, és szaladt vele a mérleghez. Hogy voltaképpen minek is jutott a birtokába, az csak az utcán derült ki. Ott aztán hatalmas cserekereskedelem kezdődött, az emberek sorba rendeződtek a járdán, mint háború után a Teleki téren vagy néhány éve a lengyel piacokon, mindenki lóbált, mutogatott, kiabált, ötvenkettes öltönyt adok kardigánokért, tíz pár zoknit sálakra cserélek, így: aztán lassan minden és mindenki a helyére került. A következő szerdán pedig kezdődött minden elölről. Az üzlet virágzott, Sebeshegyi Kálmán már azon gondolkozott, hogyan tudna valami vissza nem fizetendő vállalkozásélénkítő hitelt szerezni, hogy egész flottává növelje a szállító-kapacitását, amikor beütött a krach.

Az történt, hogy akadt két elszánt üzlettulajdonos a pestújhelyi projektből, akik nem elégedtek meg azzal, hogy a befizetett teljes vételár ellenértékeként kapott sajtcédulájukat eltegyék a tárcájukba, hanem felkeresték a (még el sem kezdődött) építkezést vezető mérnököt, kértek tőle egy helyszínrajzot, és megkérték, rajzolja be a térképre az ő boltjukat. Mint tudjuk, a lelendő bevásárlóközpontban harminckét bolthelyiség kap majd helyet, és mint sejtjük, a D-napon több mint háromszáz leendő vevőtől szedték be a pénzt a Pagát kft. illetékesei. Sebeshegyi vezérigazgató a lelke mélyén sejtette, hogy a két szám közötti jelentős eltérés okoz bizonyos gondokat, de úgy vélte, hogy ezek a gondok majd csak évek múlva jelentkeznek, amikor a központ elkészül. Addig meg, gondolta a Pagát tulajdonosa, annyi minden történhet még.

De a sors ezúttal nem volt oly kegyes hozzá, mint szokott. A két férfi, aki ily akkurátusan utánajárt leendő ingatlanjának, a véletlen szerencsétlen játéka folytán ugyanazt a boltot vette meg papíron. (Több esély volt erre, mint egy kettesre a lottón: hiszen a rugalmasan gondolkodó Sebeshegyi-klán természetesen csak egytől harminckettőig számozta az átvételi elismervényeket: a cédulán lévő szám a leendő bolt helyét jelölte. Amikor elfogyott a sor, kezdték elölről. Így aztán valamennyi bolt száma több mint kilencszer fordult elő.) A mérnök, aki persze mit sem sejtett az egész umbuldáról, a másodiknak érkező vevőt jóindulatúan figyelmeztette, hogy valami félreértés lehet a dologban, mert nemrég járt nála valaki ugyanezzel a sorszámmal. Innen már csak egy lépés volt, hogy a két vevő rájöjjön, a Pagátban átverték őket. Fordulhattak volna a bírósághoz, és néhány év után bizonyosan hozzájutnak majd az igazukhoz, ha a boltjukhoz nem is, de ők egy rövidebb, azokban az időkben meg-lehetősen elterjedt változatát választották az igazságszolgáltatásnak. Egy reggel baseball-ütőkkel felfegyverkezve megjelentek a Damja-

nich utcai központban, és, tisztesség ne essék szólván, péppé verték a derék Sebeshegyi igazgató urat. (Mellékszál, de jegyezzük meg itt, akkoriban elég szépen szaladt a szekerük a baseballütő-kereskedőknek hazánkban, pedig az eredeti sportot alig kéttucatnyian művelték Magyarországon.) Az igazgató már az első, fejre mért ütések után kész lett volna mindent visszafizetni a kárvallottaknak, de a sikoltozó Pálma asszony cekkerében csak néhány krajcár kuncogott – a család minden pénzét elverte Hollandiában. A felhevült követelésrendezők sajnos ezt nem hitték el, ezért további, voltaképpen már fölösleges ütlegek következtek. Ki tudja, milyen tragikusan végződik az incidens, ha meg nem érkezik Lőrinc, aki bátyja megmentése érdekében felajánlotta a frissen hozott használtruha-bálákat. A két üzletember némi gondolkodás után elfogadta az ajánlatot, azzal az apró kiegészítéssel, hogy Sebeshegyi Kálmán lemond a javukra a szomszédos üzlethelyiségről, és rájuk hagyományoztatja a hollandiai kapcsolatot is. A vérző fejű vezérigazgató mindent aláírt, csak a sokadik priznic után kezdte szidalmazni az öccsét, hogy elárulta őt, ahelyett, hogy megvédelmezte volna.

Az esetnek a fájó üzleti veszteség és még fájóbb csontok mellett az volt a következménye, hogy Sebeshegyi Kálmán maga is vásárolt néhány baseball-ütőt, és felvett hozzájuk egy kigyúrt verőembert, aki azt terjesztette magáról, hogy igazi lófő székely, és Zsil-völgyi bányászként nemrégiben részt vett egy nagy menetelésben, amikor móresre tanították a puhányokat.

Az élet harc, sóhajtotta Sebeshegyi Kálmán (Darwin nyomán, egyelőre szabadon), és csak az erősek maradnak fönn.